STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas lietuvių kalba	Kodas
MITOLOGINĖ LEKSIKA	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: prof. dr. Birutė Jasiūnaitė **Kitas (-i):**	VU Filologijos fakultetas, Baltijos kalbų ir kultūrų institutas, Baltistikos katedra, Universiteto g. 5, Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinis ir savarankiškas darbas	Pavasario semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: nėra	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):**

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48 val.: 32 val. paskaitų ir 16 val. seminarų	82 valandos

Dalyko (modulio) tikslas		
Supažindinti studentus su mitologinės leksikos pagrindinėmis sąvokomis ir teoriniais tyrimo principais, pristatyti lietuvių ir kitų giminiškų tautų mitinių būtybių pavadinimus ir aptarti juos, pabrėžiant panašumus bei skirtumus. Kursas padės studentams suvokti kalbos ryšius su folkloru ir etnine kultūra, ugdys gebėjimus kritiškai ir kūrybiškai mąstyti.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	**Studijų metodai**	**Vertinimo metodai**
Studentai, klausydami kurso, įgis naujos informacijos ir supratimo apie mitologinę leksiką kaip savarankišką mokslinio tyrimo sritį.	Probleminės interaktyvios teorinės paskaitos. Modulio šaltinių bei teorinės klausimo literatūros studijavimas.	Kaupiamasis vertinimas. Formuojamasis vertinimas (viso semestro metu). Kurso pabaigoje – egzaminas raštu.
Studentai sugebės pamatuotai, remdamiesi logine argumentacija, analizuoti mitonimų raišką ir motyvaciją, lyginti įvairių kalbų mitonimus, komentuoti jų panašumus ir skirtumus.	Probleminės interaktyvios teorinės paskaitos. Grupės diskusija seminarų metu. Pranešimo rengimas, informacijos paieška. Teorinės literatūros analizė.	Kaupiamasis vertinimas. Formuojamasis vertinimas (viso semestro metu). Pranešimo vertinimas. Kurso pabaigoje – egzaminas raštu.
Studentai įgis komunikacinių įgūdžių, išmoks aiškiai, logiškai formuluoti ir pateikti auditorijai pagrindinius savo darbo teiginius, išmoks dirbti grupėje.	Pranešimo rengimas ir skaitymas. Teorinės literatūros analizė.	Kaupiamasis vertinimas. Formuojamasis vertinimas. Pranešimo vertinimas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos		Savarankiškų studijų laikas ir užduotys

	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	E. mokymas(is)	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Užduotys**
1. Mitologinės leksikos samprata. Jos šaltiniai: senieji raštai, žodynai, tautosakos tekstai. Senųjų autorių (J. Lasickio, M. Mažvydo, M. Daukšos ir kt.) informacija apie lietuvių dievus. Mitologinės leksikos tyrimų ryšys su kitomis humanitarinėmis disciplinomis: folkloristika, etnologija, mitologija.	8		4					**12**	**14**	Skaityti literatūrą: Zinkevičius Z., Lietuvių kalbos istorija 2, 1987, 88–97; Skardžius P., lietuvių mitologiniai vardai, 1996, RR 4, 640–648; Ališauskas V., Jono Lasickio pasakojimas apie žemaičių dievus, 2012, 109–119; Jasiūnaitė B. Lietuvių velniavardžiai, 2018, 14–18;
2. Mitonimai ir jų rūšys. Dievavardžiai (teonimai). Velniavardžiai ir laumėvardžiai. Aitvaro pavadinimai. Vaiduoklių ir žaltvykslių pavadinimai. Vaikų baubų pavadinimai. Mitonimų vartosena ir eufemistinis pobūdis. Mitologinės leksikos tyrimo aspektai: arealinis, semantinis, kilmės aspektas.	6		2					**8**	**10**	Marcinkevičienė R., Eufemijos grimasos, 1998, 75–78. Vėlius N., Chtoniškoji lietuvių mitologija, 2011, 92–95; Jasiūnaitė B., Iš lietuvių mitologinės leksikos: baubas bei jo padermė, 2001, 171–172. Rasti LLD I 10 lopšinių tekstų su vaikų baidyklių pavadinimais. Pakomentuoti juos. Rasti LKŽe 15 formulinių keiksmų su mitinių būtybių pavadinimais. Pakomentuoti juos.
3. Lietuvių mitonimai semantiniu aspektu. Motyvuoti ir nemotyvuoti mitonimai. Mitonimų skirstymas pagal motyvuojantį požymį. Įvairių mitinių būtybių pavadinimai pagal gyvenamąją vietą, jų raiška ir motyvacija. Spalva kaip velniavardžių motyvuojantis požymis.	6		2					**8**	**10**	Jasiūnaitė B., Lietuvių velniavardžiai, 2018, 2, 3 sk.; Jasiūnaitė B. Iš lietuvių mitologinės leksikos: *baubas* bei jo padermė, 2001, 184–185; Valk U., The Black Gentleman, 2001, 51–56; Rasti eufemizmų žodyne (Holder 2003) 15 mitonimų, kuriuos motyvuoja spalva, pakomentuoti juos.
4. Mitinių būtybių pavadinimai pagal kūno dalis. Kūno trūkumas (luošumas) kaip mitonimus motyvuojantis požymis. Mitinių būtybių pavadinimai pagal joms būdingą veiksmą ar funkciją.	6		4					**10**	**12**	Vėlius N., Chtoniškoji lietuvių mitologija, 2011, 308–316; Jasiūnaitė B., Lietuvių velniavardžiai, 2018, 4, 5, 6, sk.; Jasiūnaitė B., Iš lietuvių mitologinės leksikos: Baubas bei jo padermė, 2001, 179–184; Perskaityti LTsIV, VV ir papasakoti 5 mitologines sakmes apie velnio a) antropomorfinę, b) zoomorfinę, c) mišrią išvaizdą; Perskaityti LTsIV ir papasakoti 5 mitologines sakmes apie laumes, iš kurių matyti jų veiksmai: audimas, verpimas, vaikų auginimas.
5. Mitinių būtybių pavadinimai pagal būdo savybes. Mitonimai kilmės aspektu. Skolintieji velniavardžiai ir laumėvardžiai. Slavų ir germanų kilmės mitonimai, jų paplitimas Lietuvoje.	6		4					**10**	**12**	Jasiūnaitė B., Lietuvių velniavardžiai, 2018, 7, 9, 10 sk.; Vėlius N., Chtoniškoji lietuvių mitologija, 2011, 302–305, 533–537;

Tikriniai mitonimai. Senieji lietuvių dievavardžiai. Velnių ir laumių tikriniai vardai. Hebrajų, graikų, lotynų, germanų, slavų, baltų kilmės tikriniai mitonimai.										Dini P. U., Prūsų E 708 ir lietuvių baubis, 2010, 184–188; Karaliūnas S., Apie vieną demonologinį vietovardį, 1970, 256–261; Remiantis žodynais, rasti mūsų velniavardžio *nelabasis* atitikmenų kitose kalbose; Remiantis P. U. Diniu ir S. Karaliūnu, paaiškinti teonimo *Jaučių baubis* ir aitvaro pavadinimo *kaukas* kilmę.
6. Pranešimo rengimas. Pranešimo trukmė seminaro metu: 10-15 min.									**12**	Pranešimo pasirinkta tema rengimas, savarankiška teorinės literatūros paieška ir studijavimas.
7. Pasirengimas egzaminui, egzaminas raštu.									**12**	Atsakymas į tris atviruosius klausimus.
Iš viso	**32**		**16**					**48**	**82**	

Vertinimo strategija	**Svoris proc.**	**Atsiskaitymo laikas**	**Vertinimo kriterijai**
Egzaminas raštu: atsakymas į tris atviruosius klausimus	60%	Egzaminų sesijos metu	Vienas klausimas maksimaliai vertinamas 2 balais (iš viso – 6 balai). Vertinamas samprotavimų apie mitologinę leksiką pagrįstumas, sugebėjimas kūrybiškai aiškinti teorines išklausyto kurso problemas. 2 balai: atsakymas rodo puikias žinias ir analitinius gebėjimus, yra aiškus, išsamus, logiškas, struktūruotas; 1,5 balo: atsakymas rodo vidutinį studento pasirengimą, jam trūksta logikos ir aiškumo; 1 balas: atsakymas neišsamus, pasitaiko faktinių klaidų, pasirengimas menkesnis už vidutinį; 0 balų: atsakymas neatitinka minimalių reikalavimų, į klausimą neatsakyta.
Pranešimas	40%	Semestro metu	Turinys (3 balai) 3 balai: turinys ir analizė išsamūs, sistemingi, išvados pagrįstos. Faktinių ir analizės klaidų nėra. Tinkamai remiamasi moksline literatūra; 2 balai: turinys ir analizė gana išsamūs, sistemingi, išvados pagrįstos. Pasitaiko šiek tiek faktinių ir analizės klaidų. Tinkamai remiamasi moksline literatūra; 1 balas: analizė neišsami, pasitaiko nemažai klaidų, nepagrįstų teiginių, ne visos išvados patikimos. Dalis mokslinės literatūros netinkama; 0 balų: turinys ir analizė paviršutiniški, išvados nepagrįstos, remiamasi netinkama literatūra. Struktūra ir kalba (1 balas) 1 balas: pranešimo struktūra aiški, logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, dėstymas, išvados). Mintys dėstomos aiškiai. Kalbant orientuojamasi į klausytojus. Į klausimus atsakoma užtikrintai; 0,5 balo: struktūra gana aiški, logiška, yra visos reikiamos dalys. Kalbant kartais pritrūksta kontakto su klausytojais, atsakoma ne į visus klausimus; 0 balų: pranešimo struktūra neaiški, trūksta kurios nors dalies. Kalbant painiojamasi, dažnai pritrūkstama kontakto su klausytojais. Į klausimus atsakyti nesugebama. Rengiant pranešimą, galioja akademinio sąžiningumo ir etiško darbo su GDI principai (žr. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimo gaires). Jeigu rengdamas (-a) pranešimą studentas (-ė) naudojo GDI, tai

			pristatydamas (-a) pranešimą, privalo aiškiai nurodyti, kaip, kokiems tikslams GDI buvo naudotas. Vertindamas pranešimą, dėstytojas turi teisę žodžiu ir / arba raštu patikrinti studento (-ės) darbo autorystę. Studentui (-ei) negebant paaiškinti savo pranešimo turinio, negebant atsakyti į su pateiktu pranešimu susijusius konkrečius klausimus, galima darbą laikyti parengtu nesąžiningai.

Autorius	**Leidimo metai**	**Pavadinimas**	**Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas**	**Leidimo vieta ir leidykla**	**Prieiga internete ar VU bibliotekoje**
Privalomoji literatūra					
Skardžius P.	1996	Lietuvių mitologiniai vardai	In Skardžius P., Rinktiniai raštai, 4, 634–648	Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas	
Zinkevičius Z.	1987	Lietuvių kalbos istorija. Iki pirmųjų raštų.	2	Vilnius: Mokslas	
Dini U. P.	2010	Prūsų E 708 ir lietuvių *baubis*	In Dini U. P., Baltų filologijos studijos, 184–188	Vilnius: LKI	
Valk U.	2001	The Black Gentleman. Manifestations of the Devil in Estonian Folk Religion		Helsinki: Academia Scientiarum Fennica	
Vėlius N.	2011	Chtoniškoji lietuvių mitologija		Vilnius: Aidai	
Ališauskas V.	2012	Jono Lasickio pasakojimas apie žemaičių dievus		Vilnius: Aidai	
Jasiūnaitė B.	2001	Iš lietuvių mitologinės leksikos: *baubas* bei jo padermė	Baltistica 35 (2), 171–191		www.baltistica.lt
Jasiūnaitė B.	2018	Lietuvių velniavardžiai		Vilnius: VU leidykla	
Karaliūnas S.	1970	Apie vieną demonologinį vietovardį	In: Merkinė, 256–261	Vilnius: Vaga	
Marcinkevičienė R.	1998	Eufemijos grimasos	Kalbos kultūra 71, 75–78		
Papildoma literatūra					
Šmitas P.	2004	Latvių mitologija		Vilnius: Aidai	
Sturluson S.	2017	Edda		Vilnius: Akademinė leidyba	
Mikhajlov N.	1997	Vieno šaltinio lingvistinės – mitologinės reabilitacijos klausimu: Jono Lasickio De Diis Samagitarum	Naujasis židinys – Aidai 11–12, 449–454		
Mažiulis A.	1938	Pasakiškasis maumas	Gimtasai kraštas 2–4, 521–522		
Толстой Н. И.	1995	Откуда дьяволы разные?	In: Толстой Н. И., Язык и народная культура, 245–249	Москва: Индрик	
Черепанова О. А.	1983	Мифологическая лексика Русского Севера		Ленинград: Наука	

Žodynai ir kiti šaltiniai:					
LKŽe= Naktinienė G. (vyr. red)	1941–2002, el. versijos 2005, 2008	Lietuvių kalbos žodynas	1–20	LKI	www.lkz.lt
LLD I= A. Jonynas (ats. red.)	1980	Lietuvių liaudies dainynas. Vaikų dainos	1	Vilnius: Mokslas	
VV= Basanavičius J. (sud)	1998	Iš gyvenimo vėlių bei velnių		Vilnius: LLTI	
LTsIV=	1967	Lietuvių tautosaka. Pasakos, sakmės, pasakojimai, oracijos	4	Vilnius: Mokslas	
Holder R. W.	2003	How not to say what you mean. Oxford dictionary of Euphemisms		Oxford: Oxford University Press	

ATNAUJINTA: 2026-11-04